

Monumentnummer*: 511835

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 1 oktober 2002
Kadaster deel/nr: 82820/200

Complexnummer

511834

Complexnaam

Schuttersveld

Woonplaats*

Enschede

Gemeente*

Enschede

Provincie*

Overijssel

Straat*

Hengelosestraat

Nr*

111

Toev.*

Postcode*

7514 AE

Woonplaats*

Enschede

Situering

Locatie

Hengelosestraat

113

7514 AE

Enschede

Kadastrale gemeente*

Enschede

Sectie*

I

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

269

Enschede

I

1563

Enschede

I

1697

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG.

De historische tuin- en parkaanleg gelegen rondom villa Schuttersveld gaat in oorsprong terug tot de jaren '30 van de 19de eeuw. Op de kadastrale minuut uit 1832, wanneer het perceel nog onder de gemeente Lonneker valt, staat het door De Maere gekochte perceel ingetekend. Van een tuin- of parkaanleg is dan nog geen sprake. Op 30 augustus 1834 werd de eerste steen voor het huis Schuttersveld gelegd. Op de kadastrale minuut uit 1836 is de aanleg van het park te zien. Deze aanleg in landschappelijke stijl, thans grotendeels ongewijzigd, zal gerealiseerd zijn tussen 1834 en 1836. Een goed beeld van de landschappelijke aanleg van Schuttersveld in het midden van de 19de eeuw geeft een advertentie die, vlak voordat Schuttersveld verkocht zou worden aan Van Heek op 16 maart 1858, in de Enschedesche Courant verscheen. In de advertentie staat dat het op Engelse wijze aangelegde buiten is voorzien van "[...] grootte grasperken en eene weide van ongeveer Vier bunder, gedeeltelijk met een Houten staket afgezet tot het grazen van veulens of vee, een moestuin met fijne vruchtdragende boomen, eene groote

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoeveelheid bloeiende heesters en boomen". Tevens geeft de advertentie een overzicht van het bomenbestand bij Schuttersveld: "[...] ongeveer 600 opgaande Beuken, 1600 Eiken, 100 Esschen, 400 Canada's, 500 fijne Dennen, 250 Larixen deels geplant in 1835 en deels in 1842 zijnde de grond onder deze boomen bezet met elzen en berken hakhout". Na 1858 hebben zich geen ingrijpende veranderingen voorgedaan; grasperken, moestuin en het wat uitgedunde bomenbestand waarin echter de voornoemde soorten voorkomen, zijn als zodanig aanwezig en in het zuiden van de aanleg is nog een deel van de weide te herkennen. Aan de voorzijde van het huis, aan de Hengelosestraat, ligt een half-ovaalvormig grasveld. Het grasveld wordt omzoomd met een variatie aan solitaire bomen (thans linden, paardekastanjes, esdoorn, eik en beuk), voor de hoofdingang staan (thans) twee Robinia pseudoacacia's. Het voorterrein is tevens ingeplant met rododendrons en azalea's. Aan de rechterzijde van dit deel (west) een dubbele rij linden. Tussen de Hengelosestraat en de tuin staat een afscheiding in de vorm van een hekwerk. Achter het huis, in het zuiden, wordt de parkaanleg gedomineerd door de slingervijver: een aftakking van de brede slingerende beek die de aanleg grotendeels omringde. Wellicht was deze beek van belang voor koeling en functioneren van de ververijen. Kort na 1880 werd een deel van de beek in het oosten van de aanleg gedempt; in het zuiden en zuidwesten bestaat de beek thans nog. Het van oorsprong bij de aanleg behorende eilandje in het zuidwesten van de beek, daar waar de slingervijver zich van de beek vertakt, is thans begroeid met eik en beuk. De oevers van de slingervijver werden oorspronkelijk overbrugd door een eenvoudige vlakke kettingbrug. Zowel slingervijver als beek komen voor het eerst voor op de kadastrale minuut uit 1836. De beek heeft dan ten westen van het huis nog een tweede slingerende uitstulping. In 1880 staat deze slinger nog op de kadastrale minuut aangegeven, enkele jaren later niet meer. Vanaf het einde van de 19de eeuw heeft aan de voorzijde van het huis nog een waterpartij gelegen, getuige een kadastrale minuut en enkele foto's uit de jaren '30. Deze vijver werd waarschijnlijk omstreeks 1940 gedempt, waarna dit deel in het half-ovaalvormige grasveld werd opgenomen. Ten zuiden van het huis liggen in het park enkele wandelpaden. Deze paden zijn in de winter 1994-1995 weer aangelegd volgens oorspronkelijk patroon. In dit parkgedeelte wordt de vijverpartij omzoomd door een wat glooiend gazon; hier staan verschillende solitaires uit de tijd van de aanleg, zoals een geënte purperbeuk, tamme kastanje, goudes, treurbeuk, magnolia en een reeks coniferen die het parkgebied scheiden van de moestuin die in het zuidoosten van de aanleg ligt. Deze moestuin die in de voornoemde advertentie uit 1858 vermeld wordt en op de kadastrale minuut van ca. 1887 staat (gemeente Enschede, sectie K), is gelegen ten zuiden van het voormalige koetshuis -thans restaurant- en bestaat uit een rechthoekig omsloten terrein waarin drie koude bakken, een moestuindeel en enkele hoogstamfruitbomen. De oostzijde wordt afgesloten door een taxushaag en de westzijde door een houten schutting. Ten oosten van dit terreingedeelte zijn sporen van een sloot herkenbaar met evenwijdig hieraan een verhoogd gelegen laan bestaande uit beuken. De tuinen behorende bij de twee in het noordoosten van de aanleg gelegen dienstwoningen zijn voor de bescherming als groenzone van belang. In het park is in het westen sprake van enige hoogteverschillen, de fundamenten van de oude schoorsteenpijp van afgebrande ververij zijn hier nog te zien. In het uiterste zuidwesten van het complex, ten zuiden van de beek, lag een tuingedeelte dat vanaf 1848 deel uitmaakte van de historische parkaanleg uitmaakte. In 1848 kocht De Maere van de heer De Greve, notaris te Enschede, dit perceel (kad.nr. 952) dat oorspronkelijk tot de Esmarke behoorde en ten zuiden van zijn bezittingen lag. Tevens kocht hij omstreeks 1848 een tweede stuk grond (kad.nr. 1059) ten westen van voornoemd perceel. In dit deel van aanleg werd een nutstuin aangelegd, waarin aan het einde van de 19de eeuw een hoge houten kas of 'wintertuin' op vierkante grondslag met sierlijke smeedijzeren dragende constructie werd gebouwd. Het grootste gedeelte van deze tuin werd omstreeks 2000 verkocht en maakt geen deel meer uit van de buitenplaats. De eiken ten zuiden van de beek vallen wel binnen de omgrenzing. Over de beek ligt een bakstenen brug die d.m.v. muurankers verstevigd is en die de beide parkdelen met elkaar verbindt.

Waardering

DE HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG van de historische buitenplaats Schuttersveld is van algemeen belang:

- als gaaf bewaard voorbeeld van een parkaanleg in landschappelijke stijl die vroeg in de 19de eeuw tot stand is gekomen;
- vanwege het belang voor de geschiedenis van de tuin- en landschapsarchitectuur;
- vanwege de uit de tijd van aanleg stammende infrastructuur bestaande uit waterlopen en een vijverpartij;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg